

ня охорони культурної спадщини та головний реставратор Бессарабії. Поважні експерти не змогли відрізнити відновлену частину стінки від автентичної (хоча Олександр Семенович позначив ділянку реставрації за всіма необхідними правилами і вимогами).

Олександр Семенович надзвичайно скромна, тиха й небагатослівна людина, яка здається відчайдушно замкнутою. Тому мало хто знає про його широку ерудицію. В колі близьких друзів він приємний співрозмовник, читає напам'ять вірші і прозу, цікавий оповідач. І ще одна грань натури, яку варто виокремити. Ця людина — надійна опора родини, люблячий чоловік і батько, а тепер ще й дід.

Основні праці ювіляра: Розкопки поселення доби бронзи біля с. Йосипівна // Археологія. — 1977, вип. 22; Поховання кочовиків на

р. Орель // Археологія. — 1978, вип. 28 (у співав.); Нові дані про бондарихинську культуру // Археологія. — 1984, вип. 46; Про методику консервації і реставрації кам'яних будівельних залишків // Археологія. — 1994. — № 2 (у співав.); Книга и книжное дело в Украинской ССР (сборник документов и материалов. 1948—1984). — К., 1986 (у співав.); Некоторые вопросы консервации и реставрации строительных комплексов Ольвии // Ольвийские древности. — К., 2009. Здавалося б, не так вже й багато. Проте справжніми нетлінними творіннями ювіляра є збережені ним численні пам'ятки будівництва та архітектури античності та середньовіччя, які він залишає своїм нащадкам.

Користуючись нагодою, зичимо ювіляру міцного здоров'я, нових оригінальних ідей, радісних подій, любові близьких і поваги колег!

*О.Є. ФІАЛКО,
А.В. БУЙСЬКИХ,
В.В. ОТРОЩЕНКО*

ДО 70-РІЧЧЯ АРКАДІЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧА КОЗЛОВСЬКОГО

18 грудня 2014 р. відомому українському археологу, старшому науковому співробітнику Відділу археології Києва, керівнику Старокиївської археологічної експедиції Інституту археології НАН України Козловському Аркадію Олександровичу виповнюється 70 років.

А.О. Козловський народився у 1944 р. у місті Дніпропетровську. З 1959 до 1965 р. був студентом Індустріального технікуму м. Дніпропетровськ. У 1967 р. поступив до Дніпропетровського державного Університету, який закінчив у 1973 р. З 1974 р. працює в Інституті археології НАН України. У 1977 р. поступив до аспірантури Інституту археології НАН України, яку закінчив у 1980 р. У 1982 р. захистив дисертацію та отримав звання кандидата історичних наук за спеціальністю археологія.

Козловський Аркадій Олександрович знаний як спеціаліст у галузі археології та історії Давньої Русі та пізнього середньовіччя. Протягом 40-а років він проводить польові дослідження археологічних пам'яток Півден-

ного Подніпров'я, Подунав'я, Чернігівщини і Києва.

Протягом 10-и років А.О. Козловський вів дослідження в Південному Подніпров'ї, здійснив стаціонарні розкопки на п'яти поселеннях і трьох могильниках. У результаті опрацювань була складена археологічна карта пам'яток осілого населення. На основі здобутих матеріалів ним було доведено, що осіле населення проживало в Південному Подніпров'ї постійно впродовж IX—XIV ст. Було виділено три етапи існування цього населення. Аналіз археологічних матеріалів дозволив довести безперервність життя на низці поселень з IX до XIV ст., а також спадкоємність певних особливостей матеріальної культури, що позначилося на домобудуванні, поховальному обряді і керамічному комплексі.

Вперше була розроблена класифікація кераміки місцевого виробництва, в окрему групу було виділено кераміку після монгольського часу. Ретельно була проаналізована господар-

ська діяльність осілого населення і доведено, що у господарстві переважали хліборобство і скотарство. На основі картографування вперше було виділено п'ять центрів, де чільне місце посідали ремісничі і торговельна діяльність.

А.О. Козловським на ґрунті аналізу археологічних матеріалів було зроблено досить цікавий висновок про участь осілого населення Південного Подніпров'я не тільки у зовнішній торгівлі, але і про можливість посередницької торгівлі з кочовиками. Вивчення особливостей матеріальної культури та антропологічних даних дозволило А.О. Козловському зробити висновок про досить строкатий етнічний склад осілого населення Південного Подніпров'я і про провідну роль слов'янського елемента у всі хронологічні періоди його існування.

А.О. Козловський на підставі всебічного аналізу писемних і археологічних джерел зробив цілком обґрунтований висновок, що осіле населення Південного Подніпров'я можна ототожнювати з літописними бродниками. Підсумки досліджень в Південному Подніпров'ї були опубліковані в ряді статей і в монографії «Історико-культурний розвиток Південного Подніпров'я в IX—XIV ст.», яка вийшла в 1992 р.

Значний внесок А.О. Козловський зробив у вивченні так зв. балкано-дунайської культури. За результатами розвідок в районі Придунайських озер була складена археологічна карта цих пам'яток. На ряді поселень проведено стаціонарні розкопки. Було встановлено планування поселень і їх розміри. Досліджено особливості домобудівництва, виділено кочовий елемент, як в домобудівництві, так і в матеріальній культурі. Вивчення добутих матеріалів уможливило досить достовірно реконструювати господарську діяльність населення Нижнього Подунав'я в IX—X ст. Була розроблена класифікація кераміки місцевого виробництва, показані впливи на її виготовлення як слов'янських, так і кочових традицій. На основі аналізу писемних і археологічних джерел була зроблена спроба визначити етнічний склад осілого населення Нижнього Подунав'я

в IX—X ст. Результати досліджень знайшли відображення в серії статей.

А.О. Козловський детально вивчав витoki та деякі питання історичного розвитку запорозького козацтва. Дослідження поселення IX—XV ст. на о. Хортиця, замку Д. Вишневецького на о. Байда, Кам'янської Січі дали низку цікавих матеріалів. Так, на поселенні о. Хортиця була відкрита укріплена частина, яка датується XIV—XV ст. Розкопки на о. Байда вперше дозволили реконструювати три лінії оборонних споруд, вивчити особливості будівництва житлових і господарських споруд, виділити майстерні з ремонту зброї і захисних обладунків. Аналіз ряду виявлених матеріалів дав змогу А.О. Козловському підтвердити достовірність писемних джерел, а деякі з них розглянути з іншої точки зору.

Опираючись на писемні джерела й аналіз археологічних матеріалів, А.О. Козловський зробив досить обґрунтований висновок про можливість участі частини осілого населення Південного Подніпров'я у формуванні запорозького козацтва. Наукові напрацювання А.О. Козловського отримали високу оцінку фахівців на республіканських і міжнародних конференціях.

З 2005 р. і донині А.О. Козловський працює на посаді старшого наукового співробітника Відділу археології Києва і керує Старокиївською археологічною експедицією. За цей період очолював 25 розкопок на території Верхнього Києва. За результатами досліджень підготовлено та здано близько 20-и наукових звітів загальним обсягом понад 50 друкованих аркушів. Готується до видання монографія за результатами досліджень останніх років.

А.О. Козловський бере активну участь у громадській роботі Інституту. До своїх обов'язків ставиться сумлінно і відповідально. Користується повагою в колективі. Свій сімдесятирічний ювілей Аркадій Олександрович зустрічає сповнений енергії і нових творчих планів.

Побажаймо йому міцного здоров'я, щастя, подальших успіхів і здійснення всіх творчих задумів!